

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

ного фахівця до нового освітнього мислення та спрямувати цю готовність на життєву компетентність, у якій рівень підготовки буде залежати не від суми компетенцій, а від їх глибини та взаємозв'язків.

Література:

1. Андрусь О. Сучасні аспекти професійної підготовки студентів у технічних університетів // О. Андрусь / Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2011 – Випуск 4. – Частина 2. – 350 с., с. 283-294.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Гончаренко С. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Дубасенюк О.А. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності: Монографія / Дубасенюк О.А., Семенюк Т.В., Антонова О. Є. – Житомир: Житомир. держ. ун-т, 2003. – 193 с.
4. Енциклопедія професійного образования. В 3-х т. / Под ред. С. Я. Батышева. – М. : АПО, 1999. – Т. 2. – 440 с.
5. Зязюн І. А. Актуальні проблеми професійно-педагогічної підготовки вчителя / Зязюн І. А. // Матеріали Всеук. наук. -практ. конф. «Педагогічна майстерність як сучасна технологія розвитку особистості вчителя». – К., 2002. – С. 8-10.
6. Кушнір В. Теоретико-методологічні основи системного аналізу педагогічного процесу вищої школи – Авторефер. докторської дисертації: док. пед. наук: 13. 00. 04 / Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2003. – 45 с.

Лисенко О.П.*

ПЛІДНА СПІВПРАЦЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З РОДИНАМИ ВИХОВАНЦІВ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ШКОЛИ ДІТЕЙ-ЛОГОПАТІВ

У статті висвітлено принципи та особливості співпраці дошкільного закладу та сім'ї у процесі підготовки до шкільного навчання дошкільників-логопатів.

Вступ дитини до школи – важлива подія в її житті. Діти по-різному переживають її залежно від психологічної готовності. Більшість охоче йде до школи. Діти включаються в навчальну діяльність, яка стає провідною в їхньому житті. Перехід дітей на положення школярів зобов'язує їх вчасно вставати, приходити в школу, дотримуватись правил шкільного життя незалежно від того, хочеться чи не хочеться це робити, виконувати обов'язкові завдання, переборювати труднощі в роботі.

Найважливішим завданням системи дошкільного виховання є всебічний розвиток особистості дитини й підготовка її до школи. Високі вимоги життя до організації виховання й навчання інтенсифікують пошуки нових, більш ефективних

* © Лисенко О.П.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

психолого-педагогічних підходів, націлених на приведення методів навчання у відповідність до вимог життя.

У цьому контексті проблема готовності дошкільнят, які мають вади мовлення, до навчання в школі має особливе значення. З її вирішенням пов'язане визначення цілей і принципів організації навчання та виховання в дошкільньому закладі. У той же час від її вирішення залежить успішність подальшого навчання дітей у школі.

Психофізіологічні особливості шестилітніх дітей із нормальним онтогенезом порівняно із семилітніми потребують істотних змін як в організації, так і в методиці загальної підготовки до школи. Ця проблема ускладнюється при підготовці до школи дітей із загальним недорозвиненим мовленням (ЗНМ), а саме: відхилення в мовленнєвому розвитку негативно впливають на засвоєння шестилітками шкільної програми й формування особистості дитини та процес соціальної адаптації.

Численні дослідження свідчать про те, що навіть незначне відхилення в мовленнєвому розвитку дитини спричинює труднощі в засвоєнні навчальних програм із предметів мовного циклу (Е. Дранкіна, І. Прищепова, І. Садовникова, В. Тарасун, М. Шевченко, А. Яструбова). Істотні відхилення призводять до стійких дисграфій та дислексій (Р.Леніна, К.Беккер, Л.Спірова, С.Яковлев).

На сучасному етапі дефектологічна наука вирішує проблему інтеграції дітей-логопатів у загальноосвітню школу, у коло здорових однолітків. Потрібно всіма існуючими засобами й методами наблизити до норми стан мовленнєвої та психологічної готовності до шкільного навчання дітей із загальним недорозвиненим мовленням.

Сучасний стан дошкільньої освіти потребує цілісного підходу до особистості дитини, що тісно пов'язано з усіма організованими і стихійними, позитивними та негативними впливами як природного так і соціального оточення. Цим пояснюється необхідність ділового педагогічного взаємозв'язку сім'ї та дитячого садка для об'єднання їх виховних зусиль. Вихователь та батьки діють в інтересах дитини, приймають рішення стосовно її виховання та навчання, створюють для неї належні умови.

Кожен дошкільний навчальний заклад не тільки виховує дітей, а й консультує батьків з питань їх виховання. Педагог дошкільного закладу – не тільки вихователь дітей, але й партнер батьків щодо їх виховання. Дослідники дошкільного дитинства (О. Зверева, О. Кононко, Т. Кротова, Т. Поніманська та ін.) наголошують, що родина й дошкільний навчальний заклад, виконуючи специфічні виховні функції, не можуть замінити один одного й мають взаємодіяти задля повноцінного розвитку дошкільника.

Питання співпраці дошкільного закладу з родинами

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

вихованців є актуальним, незважаючи на велику кількість педагогічних публікацій з окресленої проблеми, ще й досі залишаються не повною мірою дослідженими. Тому метою статті є обґрунтування основних принципів ефективної співпраці дошкільного навчального закладу з родинами вихованців з питань підготовки дітей-логопатів до навчання в школі.

Робота з родиною була й лишається актуальною проблемою в діяльності кожного дошкільного закладу, який намагається її робити змістовною та продуктивною. Вивчення та аналіз методичних рекомендацій О. Кононко, Л. Калуської, Г. Алексеєнко та інших науковців і практиків допомогло виділити такі етапи взаємодії родини та дошкільного закладу:

Перший етап – надання батьками інформації про їх дитину. Щире зацікавлення дитиною показує, що вихователь хоче, як і батьки, дбати про дитину із самого початку. Складаються доброзичливі взаємини з установкою на співпрацю.

Другий етап – передача батькам знань, які допомогли б їм у вихованні дитини в сім'ї. Це можуть бути практичні поради й знання більш теоретичного плану, відомості про досягнення дитини в різних видах діяльності. Переконавшись у професійній компетентності вихователя, який працює з їхніми дітьми, батьки переходять вірою в його щире бажання встановити продуктивне співробітництво.

Третій етап – ознайомлення педагогів із проблемами сімейного виховання. На цьому етапі батькам належить активна роль. Після досягнення довірливості у спілкуванні в батьків виникає потреба поділитися з вихователями своїми міркуваннями щодо проявів індивідуальності дитини вдома (поведінки, звичок, схильностей і ін.). Якщо батьки відчувають поруч партнера, вони обов'язково поділяться й тим, що їх непокоїть у поведінці сина чи доньки. Позиція вихователя в такому випадку має бути не «суддівською», а партнерською (спілкування на рівних).

На цьому етапі можливе також глибоке вивчення родини та її позицій щодо виховання. Але спершу бажано провести анкетування. Анкети можуть мати різний зміст, але мета одна – виявлення труднощів у батьків у вихованні дітей і своєчасне надання допомоги.

Якщо завдання третього етапу з успіхом розв'язані, можна впевнено переходити до четвертого етапу в роботі вихователя з батьками – заключного, який вивчає перспективи подальшого співробітництва.

Четвертий етап – спільне дослідження й формування особистості дитини. Інакше кажучи, тільки з четвертого етапу починається власне педагогічна освіта родини в дошкільному закладі.

І, нарешті, слід усвідомити, що роботу дошкільного на-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

вчального закладу з родиною не можна зробити продуктивно за чийми командами чи рекомендаціями. Для цього потрібна готовність і бажання всього колективу, усвідомлення необхідності гармонізувати й оптимізувати спілкування з батьками.

Розуміння того, що саме в сім'ї закладається фундамент повноцінного розвитку дитини, спонукало Херсонський дошкільний навчальний заклад №13 комбінованого типу до вивчення запитів, потреб і вимог сучасної сім'ї, тобто, до тісної взаємодії ДНЗ і вихованців. Такий взаємозв'язок є необхідним для того, щоб сформувати в батьків правильне уявлення про свою дитину, об'єктивно оцінити її можливості, розкрити задатки, таланти та визначити оптимальні шляхи підготовки дошкільника до навчання в школі.

Тісний контакт із батьками вихованців має на меті надання батькам допомоги в актуальних виховних питаннях, сприяє формуванню взаєморозуміння в родинно-педагогічному колективі, обміну виховним досвідом.

Досвід роботи показує, що позитивне налаштування педагогів і батьків на спільну діяльність має величезну педагогічну цінність. Сім'ї вихованців упевнені в тому, що дошкільний навчальний заклад завжди допоможе їм у вирішенні педагогічних проблем, і в той же час не нашкодить, тому що буде враховувати думку родини і пропозиції щодо взаємодії з дитиною. Педагоги, у свою чергу, упевнені в розумінні батьками більшості проблем.

Для того щоб педагоги та батьки взаємодіяли ефективно, мають бути створені певні умови.

Дошкільний навчальний заклад має бути повністю відкритим для сім'ї, як із точки зору інформативності, так і для участі сім'ї в освітньому процесі. Батьки повинні знати про наявність у дошкільному закладі освітніх послуг, умов перебування дитини в групі, особливості програм виховання дітей дошкільного віку.

Єдність у вихованні дітей прискорює процес засвоєння навичок, знань та вмінь, сприяє росту авторитета дорослих – батьків та вихователів в очах дитини. Основою такої єдності є педагогічні знання батьків, їх поінформованість про роботу дошкільного закладу.

Необхідно, щоб батьки чітко представляли собі, що таке дошкільний заклад, як організоване в ньому життя дітей протягом дня, які вимоги пред'являють до їх поведінки, які правила є для батьків, чим вони обумовлені.

Щоб принцип спільності виявився реально діючим, дошкільна установа повинна відмовитись від монологу, звички приписувати, повчати, керувати батьками, натомість віддати перевагу діалогу, який би передбачав урахування досвіду, поглядів, думок батьків з того чи іншого приводу. Відповідно,

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

звичай форми й засоби роботи дитячої установи повинні зазнати певних змін – демократизуватись, наближатись до батьків, надавати їм право голосу.

Створивши веб-сайт дитячого садка, педагоги зможуть спілкуватися з батьками в будь-який зручний для них час, допоможуть родинам вихованців дізнатися останні новини дошкільного навчального закладу, знайти потрібну інформацію про дитячий садок, його історію, досягнення колективів, побачити життя дітей у групах, ознайомитися з навчально-виховним процесом у закладі, прочитати поради фахівців, переглянути фотоальбоми та відео з життя дітей, залишити свої відгуки та запитання.

Також доцільно формою роботи є папка-пересувка. Відмовившись від поповнення в ній матеріалів за рахунок цитат, висновків, відомих загальних положень, варто розміщувати конкретні, специфічні для даного контингенту батьків і дітей рекомендації, підготовлені провідними спеціалістами, а також працівниками дошкільної установи – медсестрою, учителем-логопедом.

Слід зауважити, що не всі батьки однаково уявляють сам процес взаємодії з вихователями, тому з метою ефективної взаємодії й формування партнерських відносин вихователям доречно дотримуватись таких рекомендацій:

- детально ознайомитись із можливостями батьків (культурний рівень, соціальне положення, рівень освіти, вік, погляди на виховання дитини та ін.) за допомогою анкетування;
- з'ясувати, хто із членів родини може і хоче отримати консультацію впродовж дня;
- виявляти інтерес до методів і прийомів виховання в сім'ї, до традиційних способів взаємодії між членами родини.

Сприяє встановленню контактів із батьками дітей дошкільного віку залучення їх до різних видів і форм організації життєдіяльності дітей у групі.

Досвід роботи показує, що педагогічному колективу необхідно проводити спеціальну роботу, спрямовану на формування партнерських відносин із батьками, на залучення сім'ї до співпраці, а саме:

- встановити доброзичливі відносини між педагогами та членами сім'ї;
- налагодити зворотний зв'язок між педагогами та родиною;
- розповсюдити серед батьків сучасні знання про розвиток дитини, методи виховання та корекційну роботу;
- упровадити різноманітні організаційні форми співпраці дошкільного навчального закладу із сім'єю.

Підсилює зацікавленість батьків і складання тематики бесід, консультації, планування цікавих заходів, спільних свят.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

З метою вивчення можливостей батьків, їхніх думок і пропозицій, слід скористатись опитуванням, як усним, так і у формі анкет.

У такій спосіб представники родин зі сторонніх спостерігачів поступово перетворюються на активних співучасників виховного процесу. Для куточків матеріали готуватимуть не лише вихователі, а й члени сімей. Батьківський куточок може стати цікавим обом сторонам, містити змістовні поради, рецепти, рекомендації, які можна використати в сім'ї й дитячому садку.

Батькам надається можливість стати прямими учасниками виховного процесу в закладі. Це сприяє засвоєнню педагогічних знань, які допомагають по-новому подивитися на своїх дітей, озброює різноманітними методами впливу на малят, організацію навчально-виховної роботи.

Слід використовувати різні форми взаємодії, які допомагають батькам повернутись обличчям до своєї дитини, відкрити в ній те, що раніше було їм невідоме, порівняти її з однолітками. У нагоді стануть День відкритих дверей, День добрих справ, робота «Школи молодих сімей», «Батьківського ліцею», «Школи майбутнього школяра».

Щоб ознайомити батьків із системою та організацією життя дітей у ДНЗ, доцільно проводити «Дні відкритих дверей», 1 раз на місяць. Ця форма роботи з батьками цінна тим, що основним засобом впливу є практичний педагогічний досвід. Батькам надається можливість стати прямими учасниками виховного процесу в закладі. Це сприяє засвоєнню педагогічних знань, які допомагають по-новому подивитися на своїх дітей, озброює різноманітними методами впливу на малят.

День відкритих дверей – це ще один крок назустріч один одному – закладу й сім'ї, це шлях до винайдення найефективніших методів і прийомів у роботі з кожною дитиною.

Для того щоб робота дошкільного закладу із сім'єю давала дійсні результати, сприяла підвищенню рівня розвитку дітей, необхідно, щоб ця робота велась цілеспрямовано, планомірно, систематично: не менш важливі конкретність і диференційований підхід на основі знання кожної сім'ї та дитини. Велике значення має й характер взаємин вихователя та робітників закладу з батьками.

Чимале значення має характер стосунків працівників дошкільного закладу з батьками. Ці стосунки, повинні бути бажаними та дружніми. Вони засновані на спільних інтересах сім'ї та дошкільного закладу в розвитку дітей. Якщо батьки вбачають у вихователі людину, яка зацікавлена в майбутньому їхньої дитини, вони ставляться до неї, як до друга та близької людини, поважають та довіряють йому. Авторитет вихователя високий в очах батьків, якщо вони бачать у ньому знаючого спеціаліста: культурну, тактовну, доброзичливу та делікатну людину. В ос-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

нові стосунків вихователя до батьків лежить взаємодопомага.

Досвід роботи показує, що недопустимі з боку вихователя тон нотацій, безтактність, моральні повчання. Висока культура стосунків педагога з батьками, установлення взаєморозуміння та єдності є запорукою успіху в роботі дошкільного закладу із сім'єю.

Започаткувавши у ДНЗ №13 Херсонської міської ради проведення «Батьківського ліцею» та «Школи майбутнього школяра», надали можливість батькам оволодіти знаннями про особливості дітей логопедичної групи, закономірності розвитку, познайомили їх із засобами впливу на дошкільника, із завданням всебічного гармонійного розвитку та підготовки до навчання в школі, надали деякі методичні знання та вміння, наприклад: як керувати іграми дітей, як відповідати на їх запитання, як загартовувати дітей тощо. Батьки потребують навчання основам педагогічної техніки: як потрібно розмовляти з дитиною, як мотивувати її, стимулювати та заохочувати.

Вихователі, відвідуючи сім'ї, проводячи бесіди з батьками, спостерігали за дітьми, відмічаючи позитивний досвід організації життя дітей у вечірні часи й у вихідні, умілий підхід до їхніх інтересів, учинків. Зазвичай, в одних сім'ях більш успішно виконується трудове виховання, а в інших – естетичне.

Важливо не тільки побачити позитивне в досвіді роботи сімейного виховання, але й спрямувати увагу батьків на невирішені завдання у вихованні дитини.

Нагромадження позитивного досвіду виховання дітей у кра-щих сім'ях дає основу для узагальнених висновків та рекомендацій для всіх батьків. Знаючи, хто з них успішно вирішує ті або інші завдання виховання в сім'ї, вихователь забезпечує виступи батьків на зборах, конференціях по обміну досвідом сімейного виховання. Позитивні приклади з життя сімей вихованців даного закладу, групи, використовуються вихователем у бесідах, роблять його аргументи особливо переконливими в очах батьків.

Аналіз результатів ефективності використання педагогами нашого дошкільного закладу нових форм взаємодії з батьками дає можливість зробити висновки, що зріс рівень педагогічних знань, форм і методів взаємодії з батьківським загалом, що вплинуло на можливість батьків краще виконувати свої виховні функції. Педагоги стали активніше використовувати в практиці роботи нові технології, ураховуючи соціальний запит, потреби та зацікавленість батьків.

Таким чином, модернізація традиційних та використання інноваційних форм взаємодії сприяють підвищенню ефективності роботи педколективу та родини дитини, створенню позитивного іміджу та підвищенню рейтингу дошкільного закладу в нашому місті.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Отже, дошкільній установі слід подбати про подальшу гуманізацію стосунків із сім'єю. На цьому шляху важливо актуалізувати таку проблему, як єдність прав і обов'язків батьків, розширивши уявлення представників родин не тільки про те, що вони повинні, але й про те, що вони можуть робити за власним бажанням. Дитячий садок має бути відкритий для батьків завжди. Батьки дошкільнят повинні бути впевнені в тому, що на них чекають, що в них відчують потребу.

Література:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / упоряд. О. Л. Кононко. – К. : Світич, 2008. – 430с.
2. Долинна О. Батьки в дошкільному закладі: споживачі та гості чи партнери-однорудумці? // Дошкільне виховання. – 2007. – №1. – С.6-8.
3. Кірієнко Т. Співпраця з родиною. Семінар для педагогів // Дошкільне виховання. – 2006. – № 10. – С. 7-9.
4. Робота з родиними вихованців дитячого садка / [упоряд. В.Л.Сухар]. – Х. :Ранок, 2008. – 176 с.
5. Спичак М. Курс на співпрацю з батьками // Дошкільне виховання. – 2007. – № 3. – С. 14.
6. Швацька, О. С. Партнерські взаємини між дошкільним закладом і сім'єю// Дошкільний навчальний заклад. -2011. – №9. – С.47-51.

Марецька Л.П.*

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті з'ясовується значення термінів «критерії», «рівні» відносно вибору критеріїв та визначення рівня сформованості соціокультурної компетентності вчителів української мови; обґрунтовано якісні показники рівня соціокультурної компетентності вчителя української мови.

Найважливішим завданням післядипломної освіти є підготовка компетентного, конкурентоспроможного фахівця, який за рахунок володіння знаннями здатний досягати поставленої мети в будь-яких соціокультурних ситуаціях. Компетентнісний підхід до навчання сьогодні розглядається як важлива методологічна засада вдосконалення цілісного процесу професійної підготовки фахівців, зокрема вчителів української мови.

Учитель у своїй професійній діяльності має вирішувати поряд з навчальними цілями соціальні завдання: бути для учня певною мірою захисником, надавати інформаційну допомогу в усіх сферах його життєдіяльності, вводити його в соціум, взаємодіяти з сім'єю та різними інститутами виховання з метою створення оптимальних умов для розвитку особистості учня, забезпечення його соціалізації.

Вирішення цих складних завдань вимагає від учителя високого рівня сформованості соціокультурної компетентності,

* **© Марецька Л.П.**